

Л.С. СТРИГУЛЬ, ст. викладач кафедри ЭА и У, НТУ «ХП»
Пичугина Т.С., к.е.н., доцент НТУ «ХП»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Розбудова стабільної та дієздатної ринкової економіки в країні стає можливою тільки за умови подолання кризи політики та економіки, побудови чіткої інвестиційної політики за наявності державної концепції системного переходу до ринкової економіки.

Development of stable and capable market economy in the country becomes possible only under condition of overcoming crisis of policy and economy, construction of precise investment policy at availability of the state concept of system transition to market economy.

Пошук раціональної моделі, що стимулюватиме інвестиційні процеси, потребує глибокого знання історії, теорії та практики інвестиційної діяльності. Короткий порівняльний аналіз концепцій державного регулювання (кейнсіанської та монетаристської) в контексті проблем функціонування інвестиційних ринків в умовах кризи показує, що при зовнішніх розбіжностях та різних підходах до вибору об'єкта регулювання (платоспроможний попит або пропозиція ресурсів) розглядається єдиний об'єкт регулювання - інвестиційний ринок. За допомогою такого підходу, стимулюючи інвестиційну пропозицію, держава стимулює і попит на ресурси. Отже, обидві концепції з різних позицій розглядають одну проблему - збалансованості ринків та економіки країни в цілому. Проте, необхідно визнати, що саморегуляція ринкового господарства доповнюється та вдосконалюється регулюванням з боку держави, яка може сповільнити або прискорити розвиток економічних процесів.

Сьогодні вже є очевидним, що проблему залучення інвестицій в економіку України треба розглядати в контексті особливостей антикризових процесів, які відбуваються в країні.

Економіка України на сучасному етапі знаходиться у процесі трансформації, тобто перетворення економічної системи, який супроводжується кризовими рисами. Трансформація характеризується такими складовими: поступовим відмиранням закономірностей минулого; розвитком сучасної ринкової економіки, яка базується на приватно-корпоративній власності та зростанням впливу суспільних цінностей в економічній поведінці з наявністю кризових явищ в політичних, суспільних та економічних колах.

Розбудова стабільної та дієздатної ринкової економіки в країні стає можливою тільки за умови подолання кризи політики та економіки, тобто за наявності концепції системного переходу до ринкової економіки.

В умовах антикризового управління економікою суттєво зростає значення інвестиційної діяльності в країні. Від інтенсивності й

результативності інвестиційних процесів залежить успіх перетворень насамперед у сферах економічного, політичного та соціального життя. Ось чому сьогодні необхідно приділяти увагу питанням, пов'язаним з інвестуванням, способами і методами його активізації, вивченням умов створення сприятливого інвестиційного клімату, залученням інвестицій та їх ефективним використанням на усіх рівнях: держави, галузі, регіону, підприємства.

Специфіка періоду антикризового управління зумовлює необхідність конструктивної інтенсивної інтервенції держави в інвестиційну сферу. Цю необхідність детерміновано як недорозвиненістю та функціональною недостатністю новостворених ринкових форм, насамперед інвестиційної інфраструктури і саморегулюючих механізмів, неспроможних самотужки забезпечувати оптимізацію протікання інвестиційних процесів на макрорівні, так і "неринковим" характером економічного середовища [58]. Національна економіка не є ідеальним об'єктом саморегулювання, і це свідчить про відсутність в ній достатніх передумов для самоактивізації процесів капіталотворення. Провідним суб'єктом регулювання повинна бути держава, підтвердженням тому є аналіз інвестиційної теорії та дослідження автора з цього питання.

Економічне зростання та інвестиційна активність є взаємодоповнюючими процесами, а підприємство повинно приділяти постійну увагу власній інвестиційній діяльності, яка органічно витікає з інвестиційної політики.

Інвестиційна діяльність підприємства - це об'єктивний процес, що має свою логіку та розвивається відповідно до властивих йому закономірностей і відіграє важливу роль у господарській діяльності підприємства.

Інвестиційний процес насамперед починається з визначення інвестиційної політики підприємства. Погляди вітчизняних та російських фахівців на поняття "інвестиційна політика підприємства" наведено у табл. 1.

Інші автори розглядають фактори, умови формування та процес реалізації інвестиційної політики підприємства, але не дають визначення цього поняття.

Враховуючи викладене вище, пропонується визначення інвестиційної політики підприємства, як складової загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у виборі та реалізації ефективних шляхів розширення обсягу активів для забезпечення головних напрямків його розвитку, фінансової стійкості, платоспроможності, зростання потенціалу підприємства та впровадження новітніх технологій з метою забезпечення високих темпів його розвитку і розширення економічного потенціалу господарської діяльності.

У процесі формування інвестиційної політики підприємства, на думку автора, необхідно дотримуватись наступних принципів:

- спрямованість на досягнення стратегічних цілей;
- економічне обґрунтування;
- ранжування інвестицій за важливістю та послідовністю;
- формування оптимальної структури реальних та фінансових інвестицій;

Таблиця 1.- Погляди на визначення поняття "інвестиційної політики підприємства"

Автор (и)	Визначення
Бланк І.О. [с. 348]	Частина загальної фінансової стратегії підприємства, яка включає вибір та реалізацію найбільш ефективних форм реальних та фінансових інвестицій з метою забезпечення високих темпів його розвитку і розширення економічного потенціалу господарської діяльності
Черваньов Д.М. [с. 69]	Формування напрямків інвестиційної діяльності, системи її довготермінових цілей та вибір найефективніших шляхів їх досягнення з урахуванням можливих змін ринкової кон'юнктури та загальної перспективи
Ример М.И., Касатов А.Д., Матиенко Н.Н [с. 34]	Впровадження цілеспрямованої політики по забезпеченню інвестиційного клімату країни – як основи формування інвестиційної привабливості об'єктів підприємницької діяльності
Попков В.П. , Семенов В.П. [146 с. 96]	Комплекс заходів, які забезпечують вигоду вкладень власних, позичених та інших коштів у інвестиції з метою забезпечення фінансової стійкості діяльності підприємства на близьку та далеку перспективу
Самсонов Н. Ф., Бараннікова Н. П. , Володін А.О. та ін. [182 с.342]	Формування стратегічних цілей і розробка найбільш ефективних шляхів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності за конкретними періодами реалізації та їх оцінка
Бочаров В.В. [34 с. 13]	Складова частина загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у виборі і реалізації раціональних шляхів розширення та відновлення виробничого потенціалу
Поляк Г. Б., Акодис І. А., Краєва Т.А. [181с. 496]	Визначення найбільш пріоритетних напрямків капітальних вкладень, від яких залежить підвищення ефективності економіки, забезпечення приросту продукції, національного доходу на кожному одиницю витрат
Мехович С.А., Перерва П.Г., Погорелов М.І., Тимофєєв В.М. [449 с.]	Забезпечення ефективного здійснення інвестиційної стратегії підприємства, яка досягається шляхом реалізації завдань: досягнення високих темпів економічного розвитку підприємства; максимізація доходів (прибутків) від інвестиційної діяльності; мінімізація інвестиційних ризиків; забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.
Романовський М.В. [184 с. 213]	Складова частина загальної фінансової стратегії підприємства, яка визначає вибір та спосіб реалізації найбільш раціональних шляхів розширення й оновлення його виробничого потенціалу

- вибір найбільш надійних джерел та методів фінансування;
- системність (підприємство - самостійна соціально-економічна система у складі промислового комплексу галузі, регіону та економіки країни);

- врахування фактора ризику.

На підставі аналізу робіт фахівців, автор рекомендує формувати інвестиційну політику підприємства в послідовності, яка наведена в табл. 2.

Таблиця 2 - Складові процесу формування інвестиційної політики підприємства

Найменування	Зміст
1. Вивчення зовнішнього інвестиційного середовища та прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку (ІР)	Досліджуються умови інвестиційної діяльності в цілому та за формами інвестицій. Проводиться аналіз поточної кон'юнктури ІР в цілому та за сегментами
2. Формування основних напрямків інвестиційної діяльності	Розробка напрямків у відповідності з загальною стратегією підприємства та прогнозом кон'юнктури ІР. Визначення співвідношення основних форм інвестування, галузевої та регіональної направленості інвестиційної діяльності
3. Пошук та оцінка інвестиційної привабливості окремих об'єктів інвестування і відбір найбільш привабливих	Вивчається поточна пропозиція на ІР. Здійснюється аналіз і відбір інвестиційних проектів (ІП), які відповідають загальній стратегії підприємства
4. Підготовка рішень про своєчасне відмовлення від неефективних ІП або реінвестування капіталу	Ранжування ІП за ступенем ліквідності
5. Формування інвестиційного портфеля та його оцінка за критеріями доходності, ризиків та ліквідності	Оптимізація структури інвестицій. Оцінка ступені майбутньої ліквідності по кожному об'єкту інвестування. Оцінка ризикованості та доходності портфеля
6. Оцінка інвестиційних якостей (інвестиційної привабливості) окремих фінансових інструментів та відбір найбільш ефективних	Вивчається пропозиція на ринку фінансових інструментів. Здійснюється оцінка їх інвестиційних якостей
7. Забезпечення високої ефективності інвестицій та мінімізація рівня ризиків	Визначення ефективності інвестицій та їх ранжування за максимальною доходністю. Ранжування окремих об'єктів інвестування за рівнем їх ризиків
8. Визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів та оптимізація структури їх джерел	Прогнозування загальної потреби в інвестиційних ресурсах, необхідних для здійснення інвестиційної діяльності в обсягах, що передбачаються
9. Забезпечення реалізації інвестиційних програм та проектів	Формування календарних планів реалізації інвестиційних рішень та їх бюджетів. Організація моніторингу інвестиційних програм та проектів

На основі розглянутого вище підставою для формування інвестиційної політики підприємства є оцінка інвестиційної привабливості усіх об'єктів інвестиційного ринку: держави, галузі, регіону, окремого підприємства. У зв'язку з циклічним розвитком економіки та постійними змінами на інвестиційному ринку необхідно систематично вивчати стан його

кон'юнктури для формування ефективної інвестиційної політики та прийняття економічно обґрунтованих інвестиційних рішень. Постійне спостереження та аналіз кон'юнктури інвестиційного ринку на основі системи показників і виявлення тенденцій змін дозволить спрогнозувати його розвиток на перспективу.

Процес прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку включає такі послідовні стадії: оцінка макроекономічних показників - визначає інвестиційний клімат у країні та ефективність умов інвестиційної діяльності; проведення оцінки інвестиційної привабливості галузей - використовується для галузевої спрямованості, галузевої диверсифікації інвестиційної діяльності підприємств; визначення оцінки інвестиційної привабливості регіонів - використовується для регіональної диверсифікації діяльності підприємств; оцінка інвестиційної привабливості підприємства - використовується для розробки та обґрунтування інвестиційних рішень.

Оцінка об'єктів інвестування та прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку - це взаємозалежні, взаємопов'язані, взаємодоповнюючі складові для формування інвестиційної політики підприємства.

Література:

1. Завгородня О.О., Тарасович В.М., Фіскальні ресурси держави та їх роль в активізації інвестиційних процесів// Фінанси України.-200.-№3.-с.18-25
2. Инвестиционное проектирование: Практическое руководство по экономическому обоснованию. И.П. –М; АО «Финстатинформ»,1995
3. Конов Д.А. Потенційна привабливість об'єкту приватизації, ч. II, Київ, Центр приватизації, інвестицій та менеджменту, 1994 р.